

“Het Nederlands is het cement van onze samenleving”

Als er in Vlaanderen iemand het belang van het Nederlands benadrukt, dan is het wel Vlaams minister-president Geert Bourgeois. We spraken met hem over onderwijsambities, inburgering en de rol van de openbare omroep: “We moeten assertief en rechtlijnig opkomen voor onze Nederlandse taal.”

In het recente PIRLS-onderzoek staat dat het dramatisch is gesteld met het leesniveau van de Vlaamse tienjarigen. Daar wordt u ongetwijfeld niet vrolijk van?

Geert Bourgeois: “Dat verontrust me enorm. Het niveau begrijpend lezen van de Vlaamse tienjarigen lag nog nooit zo laag. 97 procent van onze Vlaamse jongeren haalt weliswaar het basisoniveau. Maar de gemiddelde score nam een spectacu-

laire duik. Stonden we in 2006 nog op plaats negen, duikelden we in 2016 naar plaats 32. In Europa doen enkel Frankrijk, Wallonië en Malta het slechter.

Ik wil niet staan voor een Vlaanderen dat tevreden is met de middelmaat, met de *zesjescultuur* zoals dat in Nederland heet. Het Vlaanderen waarvoor ik kies, is wel degelijk ambitieus en kiest de beste oplos-

singen en het beste resultaat in alle domeinen. We juichen onze topsporters en kunstenaars toe, maar in ons onderwijs zouden we niet moeten excelleren? Kom nou!”

Waarom liggen die slechte resultaten?

“Het onderzoek toont een algemene daling. We moeten ons dus zorgen maken over het hele onderwijs. In het verslag van de onderzoekers valt op dat leerlingen van beginnende leraren het nu veel minder goed doen dan leeftijdsgenoten tien jaar eerder. We moeten dus vooral investeren in een betere lerarenopleiding. Deze Vlaamse Regering is daar volop mee bezig.

¹ ‘Progress in International Reading Literacy Study’ (PIRLS) is een internationaal vergelijkend onderzoek in 45 landen en regio’s naar leerlingenprestaties inbegrijpend lezen.

menleving"

In de hervorming van de lerarenopleiding leggen we de klemtoon op kennis en didactiek. Maar ook de onderwijskoepels en pedagogen spelen hierin een niet onbelangrijke rol. We mogen de lat niet lager leggen opdat iedereen erover zou kunnen. De lat moet net hoog blijven. En diegenen die het moeilijk hebben, moeten we extra ondersteunen."

Is het dan allemaal de schuld van het onderwijs?

"Neen, natuurlijk niet. De ouders spelen evenzeer een belangrijke rol. Als die thuis een klimaat creëren waar taal centraal staat, bijvoorbeeld door vaak voor te lezen

Als we niet alle kinderen snel tot het Nederlands brengen, verbrokkelt onze samenleving.

of naar de bibliotheek te gaan, dan scoren kinderen beduidend beter in begrijpend lezen. Los van de moedertaal die iemand thuis spreekt. Ook de media, en zeker de VRT, hebben een grote verantwoordelijkheid: weg met de kromtaal, weg met de tussentaal! En ook de overheid speelt een niet te onderschatten rol. Ze moet heerlijk heldere taal hanteren die voor iedereen verstaanbaar is."

In zijn visietekst pleit het Gemeenschapsonderwijs (GO!) intussen voor meertaligheid in de klas. Hoe staat u daar tegenover?

"De nota van het Gemeenschapsonderwijs is goed bedoeld, maar ik kan mij niet vinden in de visie over meertaligheid in de klas. Die staat haaks op de samenleving die we willen. We moeten elke gelegenheid om Nederlands te spreken en te oefenen benutten. Ik zie niet in hoe je tot een betere kennis van het Nederlands komt door minder Nederlands te spreken. Kinderen op basis van hun taal indelen in homogene groepen is segregatie. Het hindert de leerkracht bij het uitoefenen van haar of zijn job.

Voor alle duidelijkheid: ik pleit niet voor een taalpolitie. Ik heb er geen probleem mee dat een kind kort iets in het Turks ver-

duidelijkt aan zijn buur. Ik zeg alleen dat we die kinderen heel veel ambitie moeten bijbrengen. Net zoals we in de rest van het onderwijs de lat hoog moeten leggen. Als we nu de lat lager gaan leggen, voelen we dat binnen twintig jaar aan onze welvaart. Als we niet alle kinderen snel tot onze gedeelde publieke taal, het Nederlands, brengen, verbrokkelt onze samenleving."

Nochtans zijn er sommigen die het voorstel van het GO! wel genegen zijn.

"Dat kan goed zijn, maar ik vind dat wij assertief en rechtlijnig moeten opkomen voor het Nederlands als onze enige publieke taal. Altijd en overal. Het is de enige manier om met een verschillend verleden een gedeelde toekomst op te bouwen. Wat dat betreft, ben ik het honderd procent eens met de voormalige minister van Onderwijs Frank Vandenbroucke (sp.a) en zijn kabinetschef Dirk Van Damme (OESO). Die zei dat hij drie prioriteiten had in verband met gelijke kansen. De eerste is taal. De tweede is taal. De derde is taal. En hij had het wel degelijk over het Nederlands." (lacht)

Dus de kennis van het Nederlands is een belangrijk aspect in de sociale ontwikkeling van het kind?

"Absoluut. Nederlands in ons onderwijs is

² SES-middelen worden toegekend op basis van de Sociaal-Economische Status van leerlingen; GOK staat voor Gelijke OnderwijsKansen.

³ OKAN: Onthaalklassen voor Anderstalige Nieuwkomers.

een uitermate sociale doelstelling. Hoe sneller kinderen Nederlands kunnen, hoe minder kans ze hebben op schoolachterstand en frustraties. Ze vergroten hun kans op een diploma en hebben achteraf meer kansen op de arbeidsmarkt. Taal is het cement van onze samenleving. Zonder goede communicatie is er geen sociaal weefsel. Toen ik bevoegd was voor integratie herhaalde ik voortdurend: de Nederlandse taal verbindt ons allemaal. Dat is belangrijk voor de integratie in onze samenleving.”

Welke middelen hebben scholen eigenlijk om de kennis van het Nederlands te bevorderen?

“De Vlaamse Regering keurde in 2011 de talennota goed. In die nota staan verschillende instrumenten die scholen kunnen hanteren om de taalachterstand weg te werken. Ik denk bijvoorbeeld aan de taal screenings: we vragen scholen om het Nederlands van alle leerlingen die voor het eerst instromen te screenen. Met die screening gaat de school na welk taalniveau de leerling heeft en of zij/hij een taaltraject nodig heeft.

Voor leerlingen die bij de eerste instroom in het lager onderwijs de onderwijstaal onvoldoende beheersen, kunnen scholen een taalbad organiseren. Leerlingen worden dan intensief ondergedompeld in de Nederlandse taal. De focus bij die taalbaden ligt op de taalverwerving. Op die manier willen we de school- en taalachterstand op een snelle manier wegwerken en geven we de leerling een goede taalbagage om met succes door te stromen naar het reguliere onderwijs. Maar ik zie nog te weinig scholen die daar vandaag gebruik van maken. Dat is onverantwoordelijk gedrag.”

Hoe worden de scholen daarin ondersteund?

“De Vlaamse Regering levert heel wat inspanningen. We trekken jaarlijks meer dan 300 miljoen euro uit voor extra leer-

krachten, personeel en werkmiddelen voor scholen met veel anderstalige kinderen en kinderen uit minder bedeelde milieus, dat zijn de zogenaamde SES- en GOK- middelen². Die maken het mogelijk om extra leerkrachten aan te werven, kleinere klasjes te maken en dus ook om taalbadklasjes Nederlands in te richten.

Verder lanceerden we nu ook OKAN-klasjes³ voor niet-Nederlandstalige kleuters. We hebben daarvoor een budget van 995 euro per kleuter. Zowel kinderen van vluchtelingen als kinderen die het Nederlands nog niet voldoende kennen, kunnen terecht in de onthaalklassen. De kleuterleeftijd is de ideale leeftijd om een taal aan te leren. Idealiter zou elk kind Nederlands moeten kennen bij de start van de lagere school. Daarom zal de nieuwe kinderbijslag een kleutertoeslag kennen. Dat wil zeggen dat de ouders van alle drie- en vierjarigen die voldoende regelmatig naar de kleuterschool gaan, recht hebben op een verhoging van 150 euro van de kinderbijslag.”

Een correct taalgebruik op de VRT is een van de kernopdrachten van de publieke omroep.

Bestaan dergelijke initiatieven ook voor volwassenen?

“Uiteraard, maar dan wel op een andere manier. Nieuwkomers in Vlaanderen moeten een inburgeringscursus volgen. Daarbij hoort ook het leren van het Nederlands. Anderstalige volwassenen die Nederlands willen leren, kunnen daarvoor terecht bij verschillende aanbieders.”

Sinds kort moeten sociale huurders Nederlands spreken. Wat houdt die maatregel eigenlijk in?

“Wie in Vlaanderen een sociale woning huurt en geen Nederlands spreekt, zal binnen het jaar moeten aantonen dat hij dat in zekere mate wel kan. Collega Liesbeth Homans voerde daartoe de zogenaamde resultaatsverbintenis bij sociaal wonen in.

Geert Bourgeois: “De Nederlandse taal verbindt ons allemaal.”

Vroeger moest de sociale huurder enkel de bereidheid hebben om Nederlands te leren. Nu willen we dat er ook effectief resultaat wordt geboekt. Van deze maatregel wordt iedereen beter. Niet het minst de huurder zelf. Die krijgt zo meer kansen, is in staat met de huisvestingsmaatschappij en de medebewoners te communiceren, zal gemakkelijker een job vinden of een opleiding volgen, deelnemen aan het buurtleven - en ga zo maar door.”

Daarnt sprak u over de wollige taal die de overheid hanteert. Onlangs lanceerde u in dat kader de campagne Heerlijk Helder. Met welke bedoeling?

“De voorbije jaren ging er terecht veel aandacht naar vaak moeilijk te begrijpen communicatie van overheden en andere organisaties. Met de campagne Heerlijk Helder vragen we dat het algemene communicatiebeleid van de Vlaamse overheid focust op heldere taal. Of om het heerlijk helder te zeggen: we moeten minder ambtenarees schrijven. Alle departementen van de Vlaamse overheid zullen voor 2018 concrete communicatie doelstellingen formuleren. Op het einde van 2018 volgt dan de evaluatie van de geleverde inspanningen en resultaten. Heerlijk heldere taal moet de standaard zijn in ons communicatiebeleid. De Vlaamse overheid staat ten dienste van alle burgers. Ze moet dus toe-

gankelijk en begrijpbaar zijn voor iedereen.”

Die toegankelijkheid verdedigt u ook als het gaat over de taal in de media. Vlaanderen is nog altijd erg gevoelig als het gaat over de VRT. Maar u bent een fervente voorstander van de standaardtaal op de openbare omroep?

“Absoluut. Een correct taalgebruik op de VRT is voor mij een van de kernopdrachten van de publieke omroep. Voor veel mensen is de openbare omroep de enige bron van informatie. Ze luisteren of kijken het merendeel van hun tijd naar programma's van de VRT. Laten we dus op de VRT gewoon correcte standaardtaal spreken in

plaats van tussentaal. *Zegdegij, doedegij, weete en hoenoemdegij*: ik heb daaraan een hekel.”

Is er dan evenmin ruimte voor dialect op de VRT?

“Ik vind het belangrijk om een duidelijk onderscheid te maken tussen Algemeen Nederlands, tussentaal en dialect. Ik ben nog opgevoed met de Haagse norm. Vandaag vind ik dat Vlaamse woorden en uitdrukkingen best deel mogen uitmaken van de standaardtaal. Maar de tussentaal die wordt gesproken, vind ik vreselijk. Je spreekt ofwel dialect, ofwel Algemeen Nederlands, afhankelijk van de context.

De Vlaamse Beweging heeft zo lang gestre-

den voor het gebruik van het Nederlands, en dan zouden wij dat nu laten vallen voor een tussentaaltje? Het is een zaak van democratie, gelijke kansen. Kijk naar Frankrijk, waar elke achttienjarige zich in het Algemeen Frans kan uitdrukken, ook al hoor je of hij van de *langue d'oc* of de *langue d'oïl* komt.

Dialecten zijn een onderdeel van ons cultureel erfgoed, maar zuivere dialecten verdwijnen razendsnel. Vlaamse dialecten kunnen mooi zijn, maar voor de publieke ruimte hebben wij maar één taal: het Nederlands. Het is de taal die alle Nederlanders met elkaar verbindt.”

“We moeten echt blijven investeren in onze taal”

Voor hij verkozen werd tot Vlaams volksvertegenwoordiger, was Wilfried Vandaele gedurende meer dan twintig jaar actief in de Vlaams-Nederlandse samenwerking. Vandaag is hij nog voorzitter van de Interparlementaire Commissie van de Nederlandse Taalunie (vanuit het Vlaams Parlement) en van de Interparlementaire Unie België-Nederland (vanuit de Senaat).

“Wie bij ons Nederlands leert, moet beseffen dat het Nederlands geen ‘kleine taal’ is”, weet Vandaele. “Wat het aantal moedertaalsprekers betreft, komt het Nederlands op de achtste plaats van de 24 talen in de Europese Unie. Wereldwijd bestaan er 7 000 talen en het Nederlands is een van de veertig meest gesproken talen. Je kunt met het Nederlands niet alleen in Vlaanderen terecht, maar ook in buurland Nederland en de vroegere kolonies Suriname, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Samen tellen we 23 miljoen Nederlands-sprekenden. Meer dan 18 000 Nederlandse woorden werden in de loop der jaren overgenomen in 138 talen. Het woordje ‘baas’, bijvoorbeeld, vond zijn weg naar 57 talen. Denk maar aan ‘boss’ in het Engels.”

Nederlands in het buitenland

Buiten Nederland en Vlaanderen zijn er 519 docenten Nederlands actief in het hoger onderwijs, aan 141 opleidingen, en voor 13 777 studenten. Vooral in Europa (78 procent), maar ook in Afrika (10 procent),

Azië en Noord-Amerika. En buiten de universiteiten geven in het buitenland nog eens 6 000 leerkrachten Nederlands aan 400 000 leerlingen, vooral in de grensstreken met Duitsland en Frankrijk. “Wie Nederlands leert, kan daar dus echt wel veel kanten mee uit en ... mag daar terecht trots op zijn”, vindt Vandaele.

“Ook het onderwijs Nederlands in het buitenland verdient extra ondersteuning”, vindt Wilfried Vandaele.

Economische en diplomatieke belangen

Voor de N-VA is het van uitzonderlijk belang dat nieuwkomers Nederlands leren, dat ze worden ondergedompeld in onze taal en cultuur. “Vlamingen waarderen die inspanningen en op die manier krijgen nieuwkomers kansen in onze samenleving”, bevestigt Vandaele.

“We moeten echt blijven investeren in onze taal. Niet alleen in het onderwijs Nederlands binnen Vlaanderen en Nederland, maar ook het onderwijs Nederlands in het buitenland verdient extra ondersteuning.”

Buitenlanders die Nederlands leren, zijn buitengewoon belangrijk voor onze economische en diplomatieke betrekkingen. “Vlaanderen is zich daarvan meer bewust dan Nederland. We merken, bijvoorbeeld in de Taalunie, dat de belangstelling voor het thema in Nederland veel kleiner is dan in Vlaanderen”, besluit Vandaele.